

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH

Semaine du 19 au 23 décembre

Souguia n° 47

ת"ס

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

H'azarat Hachats (1)

(Répétition de la 'Amida)

Les H'azal ont institué de faire une H'azara (répétition) de la Amida de Chah'arit, Moussaf et Minh'a, afin d'acquitter ceux qui ne savent pas lire. Les commentateurs ont beaucoup insisté sur son importance en tant que Tefila du Tsibur dans sa globalité, même pour ceux qui savent lire, ainsi que sur l'interdiction de parler afin de se concentrer et bien répondre à chaque Brah'a. Nous traiterons cette Souguia sur plusieurs semaines, en commençant par étudier la source de la H'azara, puis sa place lorsque dans l'assemblée tout le monde sait lire, et enfin la possibilité de l'annuler dans des cas de force majeure.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ויתבונה. גל עיני ואביטה נפלאת מתורתך

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך

Programme du Dimanche

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

Hanna bat Myriam .ת.נ.צ.ב.ה.

1. Sources de la H'azarat Hachats

Etudier la Guemarra suivante : la Mah'loket en H'ah'amim et Rabban Gamliel concerne-t-elle exclusivement Roch Hachana ?

לד: והא ספק: כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד וכו': תניא "אמרו לו לרבן גמליאל לדברך למה צבור מתפללין אמר להם כדי להסדיר שליח צבור תפלתו אמרו להם רבן גמליאל לדבריכם למה שליח צבור יורד לפני התיבה אמרו לו כדי להוציא את שאינו בקי אמר להם כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מודים חכמים לרבן גמליאל ורב אמר עדיין היא מחלוקת שמעיה [רבי] חייא בריה דרבה בר נחמני אול אמרה לשמעתא קמיה דרב דימי בר חוננא אמר ליה הכי אמר רב עדיין היא מחלוקת אמר ליה רבה בר בר חנה נמי הכי קאמר כי אמר רבי יוחנן להא שמעתא אפליג עליה ריש לקיש ואמר עדיין היא מחלוקת ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי חנה ציפורא אמר רבי יוחנן הלכתא א כרבן גמליאל הלכתא מכלל דפליגי

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

והלכו לביתם: כשם שש"ל וכו':
למה לצור מספליים. בלחש:
מודים חכמים. אחר שנחלקו חזרו והודו: **אמר ליה.** ר' חייא לרב דימי: **רבה בר בר חנה נמי.** דמריה דשמעתא הוא: **הכי קאמר.** שנחלקו על רבי יוחנן כשאמר כן:

יום טוב פרק רביעי ראש השנה לה.

אילימא משום דנפיש. פירש בקונטרס דליכא דמוספי ר"ח וראש השנה ומלכות וזכרונות ושופרות כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר כיון שאמר נעשה ונקריב לפניך כמלות לזון כמו שכתב עליו בתורתך אין לזון לומר מקראות המוספין וכשם שכתב עליו בתורתך אין לזון לומר מקראות המוספין: **אין לזון לומר מקראות המוספין:** אלא משום דאושפי. שהרי כאן משע וארכות ומטעות דאין הכל נקראין בהן. ורבותי מפרשין להא דרב חננאל במלכות וזכרונות ושופרות וקשיא לי הא דלא כרבנן ולא כר' יוחנן בן נורי דתנן (נעיל) אין פוחתין מעשרה מלכות כו' ור"ת פירש דאפסוקי דמלכות וזכרונות ושופרות קאי והיכא דהתחיל פליגי דלא יפחות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אבל יכול לפטור עצמו לגמרי ע"י בתורתך כתוב לאמר אבל מקראות של מוסף לזון להזכיר לעולם שהם במקום הקרבנות אבל מוסף דר"ח אין לזון להזכיר ברי"ה אלא שדי לו כמה שאמר מלבד עולת החדש ומנחתה שזה נכלל כל מוספי ר"ח העולות וכדי להזכיר גם השעיר שהוא חטאת יאמר ושני שעירים לכפר ושני תמידים כהלכתא:

הדרן עלך יום טוב

וסליקא לה מסכת ראש השנה

ובתורתך כתוב לאמר ר"א לעולם יסדיר אדם תפלתו ואח"כ יתפלל אמר רבי אבא דמסתברא מילתיה דר' אלעזר בברכות של ר"ה ושל יוה"כ ושל פרקים אבל דכל השנה לא אינו והא רב יהודה מסדר צלותיה ומצלי שאני רב יהודה כיון דמתלתין יומין לתלתין יומין הוה מצלי בפרקים דמי אמר רב אחא בר עיירא אמר רבי שמעון חסידא פוטר היה רבן גמליאל ולא שבשדות ולא מיבעיא הני דקיימו הכא אדרבה הני אניסי הני לא אניסי דתני אבא בריה דרב בנימין בר חייא דעם שאחורי כהנים אינן בכלל ברכה אלא כי אתא רבין אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא הלא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות מ"ט משום דאניסי במלאכה אבל בעיר א לא:

Les mots du jour à apprendre :

Arrête de poisson	אַדְרָא
Au contraire	אַדְרָבָה
Au contraire, c'est l'inverse qui est logique	אַדְרָבָא אִיפְכָא מְסִתְבָרָא

Programme du Lundi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

Hanna bat Myriam .ת.נ.צ.ב.ה.

Etudier le Rachba. Selon Rabban Gamliel, les gens qui ne sont pas encas de force majeure sont-ils aussi acquittés ? Comment prouvent-ils selon Hah'amim que le Chaliah' Tsibour acquitte même pendant le reste de l'année ?

חידושי הרשב"א מסכת ראש השנה דף לד עמוד ב

לדברך למה צבור מתפללין. מהכא משמע דר"ג אפי' הבקיאין שישנם בבית הכנסת ויכולים להסדיר את תפלתן קא פטר, דאי לא לימא להו לא אמרתי אלא בדאניסי הא לא אניסי לא

לדבריקם למה שליח צבור יורד לפני התיבה וכו'. מהכא משמע דאפילו בשאר ימות השנה נמי פטר דהתם נמי שליח צבור יורד לפני התיבה. וכן משמע נמי בסמוך בהדיא דאמרין מכלל דפליגי בשאר ימות השנה אלמא דר"ג אפי' בשאר ימות השנה קאמר, ותמיה לי מאי קאמר מפני מה שליח צבור יורד והא בעינן תקיעות על סדר ברכות בחבר עיר דוקא ולא ביחיד וא"כ צריך לירד כדי לשמוע תקיעות על סדר ברכות, וי"ל דהיא גופא קא מיבעיא ליה היאך אפשר כיון שכל אחד ואחד מתפלל לעצמו למה שליח צבור יורד והיאך תוקעין על סדר ברכות. ועוד י"ל דנפקא מינה לשאר ימות השנה, ומינה דכיון שבשאר ימות השנה יורד לפני התיבה אלמא מוציא הוא את הציבור ידי חובתן ואם בשאר ימות השנה מוציאן כל שכן בר"ה וביהכ"פ כנ"ל

אמר להם כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי. דכיון שהוא מוציא את שאינו בקי הא עבדין לה לתפלה כשאר ברכות של חובה שאע"פ שיצא מוציא והילכך לא פלגינן בין בקי לשאינו בקי

Etudier les Psakim du Rambam. La H'azarat Hachats concerne quel catégorie de personnes ? Pourquoi n'y a-t-il pas Hazara pour Arvit ? Qu'en déduisez-vous pour comprendre la nature de la H'azara pour les autres Tefilot ?

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ט הלכה ג

ואחר שיפסיע שליח ציבור שלש פסיעות לאחוריו ויעמוד מתחיל ומתפלל בקול רם מתחילת הברכות להוציא את מי שלא התפלל, והכל עומדים ושומעים ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה, בין אלו שלא יצאו ידי חובתן * בין אלו שכבר יצאו ידי חובתן

שם ט הלכה ח

במנחה אומר שליח ציבור אשרי יושבי ביתך וכו' תהלה לדוד וכו' קורא הוא והעם מיושב ועומד שליח ציבור ואומר קדיש והם עומדים אחריהם ועונין כדרך ומתפללין כולם בלחש, ואחר כך חוזר שליח ציבור ומתפלל בקול

רם כדרך שעשה בשחרית עד שישלים כל התפלה, ונופלים על פניהם ומתחנן ומגביה ראשו הוא והם, ומתחנן מעט מיושב כדרך שעשה בשחרית ועומד ואומר קדיש וכל העם עונין כדרכן ונפטרין למעשיהם

שם הלכה ט

בערב כל העם יושבין והוא עומד ואומר והוא רחום כו' ברכו את יי' המבורך וכו' והם עונין ברוך יי' המבורך לעולם ועד, ומתחיל לפרוס על שמע ואומר קדיש ואחר כך הכל עומדים ומתפללין בלחש, וכשמשלימין אומר קדיש והם נפטרין, ואינו חוזר להתפלל בקול רם ערבית לפי שאין תפלת ערבית חובה לפיכך לא יברך ברכות לבטלה שאין כאן אדם שנתחייב בהם כדי להוציאו ידי חובתו

Les mots du jour à apprendre :

Se troune vers le sud	אָדְרוּמִי
Chambre	אָדְרוּנָא
Dirigez-vous vers le sud	אָדְרִימוּ

Programme du Mardi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

Hanna bat Myriam .ת.נ.צ.ב.ה.

2. Faire la H'azara lorsque tous savent lire

Comment le Rambam explique-t-il qu'il faille faire H'azara lorsque tout le monde sait lire ? Comment cette Mitsva a-t-elle été instituée au départ ? Si une seule personne ne savait pas lire, aurait-on obligé les neuf autres à faire la H'azara ? Pourquoi lorsque tout le monde s'dait lire, la Hazara n'est pas un problème de Brah'a levatala ?

בית יוסף אורח חיים סימן קכד

וכתב ה"ר דוד אבודרהם (עמ' קיח) שנשאל הרמב"ם (פאר הדור סי' קמח) קהל שהתפללו וכולם בקיאים בתפילה אם ירד שליח ציבור לפני התיבה ויחזור התפילה בקול רם והשיב הואיל ותקנו חכמים שירד שליח ציבור לפני התיבה להוציא את מי שאינו בקי לא תהיה חזרת השליח ציבור ברכה לבטלה כלל מפני עיקר התקנה ואף ע"פ שלא יהיה בקהל מי שאינו בקי כמו שתקנו הקידוש בבית הכנסת (פסחים קא.) והיה עיקר זה מפני האורחים ונתחייבו לאמרו בכל בתי כנסיות ואף על פי שאין שם אורחים וכמו שתקנו ברכה אחת מעין שבע בשביל המאחרים לבוא בבית הכנסת (שבת כד:) ונתחייבו לאמרה תמיד ואף על פי שהיו שם כל הקהל וכן כל דבר הנתקן בשביל דבר אחר אין ענינו שלא נעשית התקנה ההיא עד שיהיה שם אותו הדבר שנתקנה בשבילו רק ענינו שנעשה התקנה ההיא על כל פנים גזירה שמא יהיה שם אותו הדבר שנתקנה בשבילו וצריך שיובן זה הענין שאם לא כן היו החכמים נותנים דבריהם לשיעורים והיה צריך בכל תפילה לחפש כל איש ואיש שבבית הכנסת אם הוא בקי אם לא ע"כ

Comment comprenez-vous le Roch lorsqu'il dit que la H'azara est pour pouvoir dire la Kedousha alors que ça n'apparaît pas dans la Guemarra ? Pourquoi faire toute une Amida et ne pas se contenter de faire la Kedousha seulement ?

רא"ש מסכת מגילה פרק ג סימן ז

[...] ותלמידי רש"י כתבו בשמו שאפי' בשביל אחד פורסין על שמע. ואפי' קרא הוא שמע יכול לחזור ולפרוס הוא עצמו שהרי שליח צבור אף על פי שהתפלל חוזר ומתפלל בקול רם אף על פי שכולנו בקיין עכשיו ואין כל כך ראייה משמנה עשרה דשאני שמנה עשרה דאמר ר' יוחנן ולואי שיתפלל אדם כל היום (ברכות דף כא א) ועוד החזן מסדר התפלה פעם שניה כדי שיענו הקהל קדושה וגם מצוה לענות מודים כדאיתא במסכת ברכות (שם ב) [...]

ערוך השולחן אורח חיים סימן קכד סעיף ג

ודע דהטור כתב עוד טעם על חזרת הש"ץ משום קדושה ע"ש ונראה שהיה יכול לומר גם משום ברכת כהנים דא"א בלא שלש אחרונות ויש להבין דא"כ ר"ג כששאל חכמים למה ש"ץ יורד לפני התיבה מאי ק"ל הא מוכרח לזה מפני הקדושה ומפני ברכת כהנים וגם חכמים למה הוצרכו להשיבו כדי להוציא את שאינו בקי ונלע"ד דדבר גדול השמיענו בזה דהנה שאלו מהרמב"ם ז"ל בהכ"נ שכולם בקיאים למה צריך חזרת הש"ץ והשיבם דכיון דחכמים תקנוה הוי תקנה קבועה ואין חילוק בין יש בקיאים בין אין בקיאים [הובא בב"י] ומ"מ יש להבין ואיך תקנו להתפלל בחנם כשא"צ לה אך הוא הדבר דמקצת חזרת הש"ץ בהכרח גם בלא טעם דאין בקיאים והיינו ג' ראשונות לקדושה [עב"ח] וג' אחרונות לברכת כהנים אך מפני אינו בקי הוכרחו לתקן שהש"ץ יחזור כל התפלה וכיון שתקנו ממילא נשאר תקנתם גם כשכולם בקיאים דכיון דג' ראשונות וג' אחרונות חובה בלא"ה ולכן תקנו לגמור כל האמצעיות לבל לחלק בתקנה ושפיר קאמר הרמב"ם

Selon le Ben Ich H'ay, la H'azara garde-t-elle son même niveau d'oblation lorsqu'il n'y a que des gens qui savent lire ?

בן איש חי שנה ראשונה פרשת תרומה סעיף ב

אף על גב דטעם הפשטי של החזרה הוא להוציא מי שאינו בקי, אין זה עיקר הטעם, דבזה"ז כמעט בטל טעם זה דהכל מתפללין בסידורים, והמתפלל בע"פ בקי הוא, ואם יש עם הארץ לגמרי הנה זה עומד כאבן ולא תועיל לו החזרה שאינו נותן לב עליה מאחר דאין מבין כלום, אך באמת טעם העקרי של החזרה הוא שמבואר בדברי רבינו האר"י ז"ל ע"פ הסוד המפורש בספר הכונות דבחזרת התפלה חוזרים ונעשים כל התיקונים שנעשו בתפלת לחש, אלא דהחזרה היא מגעת במקום עליון וגבוה יותר ממקום שמגעת שם תפלה דלחש, וזה הטעם דתפלת לחש צריך לדקדק מאד לאומרה בלחש, והקפידו בזוהר מאד על המרים קולו בתפילתו מפני הפחד מן הקליפות שלא יתאחזו בה, אבל חזרה להיותה במקום עליון וגבוה אין אחיזה לקליפות שם לכך אומרים אותה בקול רם באין פחד. ולפ"ז משני דברים תוכל להבין מעלת החזרה, הא' דאומרים אותה בקול רם, והב' דלא ניתן רשות ליחיד לחזור התפלה כי אם דוקא לציבור שהם עשרה. לכך אין לבטל חזרה כלל אלא רק בשעת הדחק שלא נשאר זמן או שהם עשרה בצמצום וברור לו שיש בהם אנשים המונים שאין נותנים לבם לחזרה ואפילו על אמנים לא יתנו לב לענות, דאז כל כהאי גוונא יתפלל הש"ץ שלשה ראשונות בקול רם עם הציבור כשהם מתפללין בלחש, כדי שיאמר קדושת נקדישך ונעריצך, ואחר חתימת אתה קדוש גם הש"ץ יסיים התפלה בלחש, ועיין מנחת אהרן כלל ט"ז אות נ"ו ע"ש כמנהג הזה יע"ש

Les mots du jour à apprendre :

Il l'a dirigé, conduit	אָדָרְכִיָּה
Son bras	אָדָרְעִיָּה
Au lieu que, jusqu'à ce qu'il enseigne	אדתני

Programme du Mercredi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

ת.נ.צ.ב.ה. Hanna bat Myriam

3. Annulation de la H'azara en cas de force majeure

Quels sont les cas où l'annulation de la H'azara est possible ? Que faire dans ce cas ? Selon vous, lorsque le Rambam dit que le Chats fait sa Amida directement à haute voix, est-ce aussi considéré comme une H'azara selon Takana du départ, ou juste une possibilité de faire la Kedoucha ?

שו"ת הרמב"ם סימן רנו

שאלה [...] ואנחנו מנהגנו, שלא יתפלל הציבור תפלת מוסף של ראש השנה בלחש, מחשש שמא לכשישלימוה ויתחיל שליח הציבור (להתפלל) התפלה, שבה יוצאים ידי חובתן, יסיוח, ואולי יצאו מקצתם לחוץ בסמכם על מה שנוהגים בשאר ימות השנה, אשר יוצאים (בהם) ידי חובתן לעצמם בתפלת לחש, אלא (המנהג הוא שיתחיל) בה שליח ציבור מתחלתה ועד סופה מלה במלה והציבור שותק ושומע אל דבריו ומקדשים במקום הקדושה כמנהגם בשאר ימות השנה בסדר התפלה והכהנים פורסים (כפיהם). האם יש בזה דבר, או דינה כדין תפלת לחש ותבטל אמירת הקדושה ופריסת (הכפיים של) הכהנים? ואם אין בזה כלום, היענה הציבור אמן על כל ברכה וברכה או די להם לשמוע? ואם די להם, היהיו, כשיענו אמן, במדרגת עונה אמן אחר ברכותיוג אם לאו? ושליח ציבור כיצד יסדיר תפלתו באותה העת, היתפללה לעצמו בהזכרת השם ומלכות או יחוש דילמא מיפקיד דינא עליה ומידחי? ואם הדבר כך ואינו מתפלל אותה אלא בהסדרה לבד, היצא ידי חובתו לעצמו בתפלתו לציבור בקול רם אם לאו? יוריננו ושכרו כפול מן השמים

תשובה [...] ומה שהזכרתם בדבר תקנתכם בתפלת מוסף של ראש השנה, הרי זה מנהג יפה, שאין בו דופי כלל. וכן ראינו המנהג בכל מקום שעברנו בו. ושליח צבור יוצא בו ידי חובתו, אף על פי שלא הסדיר קודם לכן, לפי שמי שהתפלל ולא הסדיר תפלתו, יצא בלא ספק. ולא הצרכנו להסדיר (תפלתו) אלא מחשש שמא יטעה. וידוע לכם, ששומע כעונה בכל מקום, ועונה אמן כמברך ואין זה דומה לעונה אמן אחר ברכותיו, משום שכל עונה אמן חייב לשמוע ברכה בהכרח, ולולא זאת, היתה אמן יתומה. וכל מי ששומע ברכה, חייב לומר אמן, אף על פי שאינו מחוייב באותה הברכה וכבר יצא ידי חובתו משום שהוא מרבה לשבח ולפאר ולרומם לשם הנכבד והנורא בזה, שלא (יזכרהו) ולא ישמע זכרו מבלי לצרף לו שבח או אמירת אמן למי שרוממו. ומענין מנהגנו אנו, שראינוהו מחוייב וראוי, לפי מה שאירע לאנשים מן המנהגים הרעים באלו העתות ובאלו המקומות, הרי הוא כפי שאתאר לכם. והוא, שבתפלת שחרית ומוסף בשבתות וימים טובים לבד בגלל ריבוי האנשים אעשה אותה לתפלה אחת כמנהגכם במקומכם במוסף ראש השנה, וכן אם אירעה לנו תפלת מנחה באיחור מאד, עד שאחוש שמא תשקע החמה, אעשה, ששליח צבור יסדיר התפלה בקול רם וקדושה. וראינו, שאין בזה הפסד כלל, לפי שמי שאינו בקי יצא בשמיעת התפלה, והבקי יתפלל לעצמו עם שליח הציבור מלה במלה. ומה שחייב אותי לעשות זאת הוא, שהאנשים כולם בשעת תפלת שליח ציבור אינם משגיחים למה שהוא אומר, אלא מסיחין זה עם זה ויוצאין (החוצה) והוא מברך ברכה לבטלה כמעט, הואיל ואין שומע לה. וכל מי שאינו בקי, כאשר הוא רואה תלמידי חכמים זולתם מסיחין וכחין ורקין ומתנהגין כמי שאינו מתפלל בשעת תפלת שליח ציבור, עושה גם הוא כזהט ונקבע בלבבות האנשים כולם, שאין תפלה אלא בעת הלחש. ואנו אומרים באיסורי תורה עת לעשות לד' הפרו תורתך ומכל שכן בתקנת התפלה ובזה יש משום הסרת חלול השם, שחושבים בנו שהתפלה אצלנו שחוק ולעג, (ובדבר שיש בו) כדי להוציא האנשים כולם מידי חובה, כפי שזה גלוי לעין. אבל כשנתפלל בשאר ימות החול באנשים מועטים בקיאים, אנו מקיימים התקנה הראשונה ומתפללים לחש ובקול רם. וכתב משה

Selon le Psak Hala'a, quelle forme de H'azara doit-on adopter en cas de force majeure ?

משנה ברורה סימן קכד

(ו) שעת הדחק - ובלא שעת הדחק הסכימו הרבה מהאחרונים שלא לעשות כן כי עיקר התקנה היתה מדינא להתפלל מתחלה בלחש ואח"כ בקול רם (ז) שיעבור - פי' שלא יוכל לגמור הש"ץ כל י"ח ברכות תוך זמן התפילה בין בשחרית שיכלה הזמן דד' שעות דשוב אין לו שכר תפלה בזמנה וכנ"ל בסימן פ"ט ובין במנחה דיעבור זמנה לגמרי כן משמע מפמ"ג ועיין בבה"ל (ח) והצבור וכו' - ואם אין השעה דחוקה כ"כ לא יתחילו הצבור רק לאחר שאמר הש"ץ האל הקדוש

רמ"א סימן קכד סעיף ב

וכן אם הוא שעת הדחק, כגון שירא שיעבור זמן התפלה, יוכל להתפלל מיד בקול רם, והצבור מתפללין עמו מלה במלה בלחש עד לאחר האל הקדוש, וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר ברכת הש"ץ (מהרי"ל)

(ט) הקדוש - דהיינו גם נוסח הברכה לדור ודור עד האל הקדוש יאמר עם הש"ץ מלה במלה (י) וטוב וכו' - היינו בשאין השעה דחוקה כ"כ רק שיראים שמא יעבור הזמן אבל אם השעה דחוקה ביותר די במה שהתינוקות יענו אמן או יזמינו לאחד שכבר התפלל שיענה אמן אם אפשר להם בקלות וא"ל אין להקפיד ע"ז כלל ולא דמי למה שכתב בס"ד דאם אין ט' מכוונים לברכת הש"ץ הוא קרוב לברכות לבטלה שאני התם שכבר התפלל פ"א בלחש והוא מכין עתה רק בשביל תקנת חז"ל משא"כ בזה שהוא מתפלל רק פ"א

Dinim pour Minh'a

בית יוסף אורח חיים סימן רלד

ומתפללין שמונה עשרה ושליח ציבור מחזיר התפלה כדרך שעושין בשחרית. כן כתב גם כן הרמב"ם בפ"ט מהלכות תפלה (שם) וכן נוהגים האשכנזים וכן כתב הכל בו (סי' כז הל' תפלת מנחה) שצריך להחזיר התפלה כמו בשחרית אם לא על ידי הדחק. אבל הספרדים אין נוהגים לחזור שליח ציבור התפלה במנחה אלא מתפלל שליח ציבור עם הציבור בקול רם ואומר קדושה וברכת אתה קדוש ואח"כ אומר האמצעיות בלחש עם הציבור ומתחיל רצה בקול רם וגומר תפילתו בקול רם. ומנהג האשכנזים הוא הנכון וכן הנהיגו חכמים שבדור שלפנינו בצפת תוב"ב וגזרו נידוי לעובר על תקנתם

משנה ברורה סימן רלב ס"ק א - ד

(א) דחוקה - דהיינו שאין שהות ביום שיתפללו מתחלה הצבור בלחש ואח"כ גם חזרת הש"ץ כראוי (ב) יתפללו בלחש - היינו שלא יסמכו הצבור מפני הדחק לצאת רק בתפלת הש"ץ (שיתפלל בקול רם דעיקר תפלה בלחש הוא ורק הש"ץ יקצר בתפלתו שבקול ולא יאמר כ"א ג' ראשונות להוציאן ידי חובתן בקדושה (ג) ביום - עיין לקמן בסימן רל"ג ס"א בהג"ה מתי נגמר היום לענין תפלת המנחה (ועיין במ"ב שם (ד) הש"ץ עם הקהלה - היינו שהש"ץ אומר מיד בקול רם והקהל יאמר עמו בלחש מלה במלה עד לאחר האל הקדוש וטוב שיהיה עכ"פ אחד שיענה אמן על ברכת הש"ץ [רמ"א לעיל בסימן קכ"ד ס"ב ועיין במ"ב מש"כ שם]

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילת המנחה

סימן רלב סעיף א

אם השעה דחוקה, יתפללו בלחש ואחר כך יאמר שליח ציבור: מגן, ומחיה, ויענה קדושה, ומסיים: האל הקדוש, אם אין שהות ביום לגמור י"ח ברכות הגה: ויש אומרים שיתפלל השליח צבור עם הקהל בקול רם, וכן נוהגין ועיין לעיל סי' קכ"ד סעיף ב

Les mots du jour à apprendre :

Au lieu d'enseigner ... qu'il enseigne ...	...אדתיני... ליתני
Effectivement	אה"נ = אין הַכִּי נִמְי
Ensemble, l'un avec l'autre	אַהְדָּדִי

Programme du jeudi

L'étude cette semaine est dédiée Léilouy Nishmat

ת.נ.צ.ב.ה. Hanna bat Myriam

Etudier le Iguerot Moshé qui donne une explication approfondie de la Souguia. Etant donné sa longueur, nous n'avons rapporté que l'essentiel de ses écrits qui nous concerne directement, mais il est intéressant de se pencher sur le reste pour avoir une vision globale de sa pensée sur H'azarat Hachats.

א. קשה איך יוצאין עם שבשדות בחזרת הש"ץ כשאנין שומעים כלל

בסוף ר"ה דף ל"ה ע"א איתא א"ר אחא בר עזרא אמר ר"ש חסידא פוטר היה ר"ג אפילו עם שבשדות, משמע דאף שלא שמעו כלל דהרי לא היו בביהכ"ס כלל ומ"מ פוטרן, וכן מפורש בתוס' בד"ה כך שכתבו ומיהו בקונטרס משמע לקמן שרוצה לפרש בשלא כיון לכו לבהכ"ס ולא שמע תפלה, וכן מפורש ברי"ף שכתב ועם שבשדות דאניסי ולא מצי למיתי לבי כנישתא בר"ה ובי"כ ש"ץ נמי מוציאן ידי חובתן אבל דעיר אין ש"ץ מוציאן ידי חובתן עד דאתי לבי כנישתא ושמעו מש"ץ מתחלה ועד סוף, **הרי מפורש דמוציא את עם שבשדות אף דלא שמעו כלל** דהא אם איירי בשמעו מש"ץ גם אלו שבעיר שיכלו להסדיר תפלתן יוצאין וכן מפורש בר"ן. ולכאורה כיון דאינו מחמת שפטורין מתפלת מוסף אלא משום שש"ץ מוציאן כמפורש בלשון ר"ג במתני', וכן הוא ברש"י שכתב פוטר היה שש"ץ מוציאן וכן הוא לשון הרי"ף, ולכאורה איך שייך לצאת בברכות שהוא חייב בלא שמיעה, והיה שייך לומר שלא תיקנו לעם שבשדות דאניסי ולא שבעיר תקנו וממילא מחוייבין להתפלל בעצמן או לשמוע מהש"ץ דיוציאין בשמיעה כמו באמירה, ומצינו כה"ג בברכות דף ל' שראב"ע אומר אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר ופרש"י שלא תקנוה אלא בצבור, וכן היה שייך לומר שלא תיקנו לעם שבשדות דאניסי אף כשהן עשרה ולא שבעיר תיקנו אף ליחידים כחכמים שתיקנו אף שלא בחבר עיר, אבל אם תיקנו גם ליחידים וגם לאלו שבשדות דאניסי איך שייך שיצאו בתפלת הש"ץ כשהם נמצאו בשדות ולא שייך שישמעו כלל [...]

ג. עוד קשה הא דאמר הגמ' הני אניסי הא אונס לאו כמאן דעביד וא"כ חדוש הוא שיוציאין ידי חובתן אף שלא שמעו

עוד קשה מה שהקשה הגמ' אהא דאמר ולא מבעיא הני דקיימי הכא אדרבה הני אניסי הני לא אניסי, הא ודאי חדוש גדול הוא מה ששייך לצאת מהש"ץ אף שלא שמעו ממנו כלום דאף שהם אניסי לא שייך לומר שיצאו דאונס אינו כמאן דעביד אף אם היה אונס גמור רק שבאונס גמור היו פטורין דאונס רחמנא פטריה, והכא לא איירי באונס גמור אלא דהוא טירחא להם והחשיבום כיצאו שלא שייך זה אף באונס גמור, ואלו שבעיר שבאו לביהכ"ס ושמעו מהש"ץ שמעצם הדין הא שומע הוא כעונה, אך שרבנן סברי שבתפלה חייבו לכל אחד ואחד להתפלל בעצמו דוקא ולא יצאו מהש"ץ כדאמרו לר"ג, שודאי שייך שילוג ר"ג ע"ז כפשטות לשונו בברייתא שאינו סובר שתפלה שאני ומוציא גם את הבקי, ואם הוא דוקא בשל ר"ה כו"ע הם דלא בקיאין משום דאוש"י נמי הוא דבר המובן בטעם פשוט בלא חדוש ושפיר אמר אפילו עם שבשדות, ואף שהם משני טעמים שיש בזה מה שאין בזה, דיש מקום לומר דאף שפוטר עם שבשדות שלא שמעו כלל אינו פוטר לאלו שבעיר שיכלו להסדיר תפלתן ולהיות בקיאין בהן, מ"מ שייך לשון אפילו מצד שבאלו שבשדות הוא דבר חדוש ובאלו שבעיר הוא דבר שבסברא, ואם כונתו להקשות דעכ"פ כיון שהם שתי מחלוקות שלא תלוין וע"ז לא שייך לשון אפילו הי"ל להקשות בלשון אחר [...]

ח. תפלה נחשבת דבר שבקדושה ואפ"ה יחיד מתפלל וא"כ קשה מ"ט בעיני עשרה לחזרת הש"ץ

וצריך לומר דבהא שתפלה הוא נמי דבר שבקדושה לענין דאין עוברין לפני התיבה בפחות מעשרה שתן במגילה דף כ"ג, ואמר ע"ז בגמ' ג"כ משום דארח"א א"ר יוחנן מקרא דונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, אף שתפלה בעצם הא גם היחיד מתפלל, אלמא שלא נחשב תפלה דבר שבקדושה, ועיין בברכות דף כ"א שאין היחיד אומר קדושה בתפלתו לריב"ל משום דכל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה אבל כל התפלה אף ברכת אתה קדוש אומר לכו"ע, ולר"ה אומר גם קדושה בתפלתו אף דודאי

גם הוא סובר דאין דבר שבקדושה בפחות מעשרה, דהא לא יפלוג על סתם מתני' דמגילה דבעינן עשרה לפריסת שמע ולעבור לפני התיבה, והוא רק מטעם דבר שבקדושה צריך שיהא בעשרה דהרי לא הזכיר טעם אחר ולא הקשה הגמ' ולר"ה מ"ט, אלא אף ר"ה סובר דבר שבקדושה בעי עשרה, אבל סובר ר"ה דכיון שמתפלל בביהכ"נ בשעה שהצבור מתפללין נחשב זה שאומר בעשרה, וכן משמע שסובר רש"י דכתב ר"ה סבר יחיד המתפלל עם הצבור אומר קדוש, ואף אם נימא דגם כשמתפלל בביתו סובר ר"ה שאומר קדושה נמי מוכרחין לומר דלא פליג על הדין דקדושה צריך עשרה, אלא דכיון דהוא נוסח הברכה יכול לומר גם ביחיד כיון שאינו אומר הקדושה לבד כאמירת קדיש, וא"כ מ"ט הצריכו לתפלת ש"צ דוקא בעשרה, ולא משמע דהוא בשביל אמירת הקדושה שאיכא בתפלת ש"צ ואף לר"ה יהיה זה בשביל עניית הקהל שמודה ר"ה, דא"כ חסר העיקר במתני' דהא לא הזכיר הקדושה שאומרים אלא אין עוברין לפני התיבה משמע שעל זה שעובר ש"צ לפני התיבה מצריך העשרה אף כשלא יאמר קדושה אלא ירצה להוציא את שאינם בקיאים בתפלה בלא קדושה נמי אין עוברין, דהא עיקר הצורך של הש"צ הוא מפורש בסוגיין שאינו בשביל הקדושה דהא הקשה ר"ג לדבריכם למה ש"צ יורד לפני התיבה ואמרו כדי להוציא את שאינו בקי ולא אמרו כדי שיאמרו קדושה משמע שלא היו מתקנין שיחזור הש"צ בשביל אמירת קדושה

ועיין בב"י סימן קכ"ד בשם האבודרהם שהשיב הרמב"ם בטעם דגם כשכולן בקיאים צריך הש"צ לירד לפני התיבה דהוא מאחר שכבר תיקנו נתחייבו לעולם, ואף הטור שכתב שם וגם מחזיר התפלה כדי שיענו קדושה אחריו מודה שעיקר התקנה היה להוציא את שאינו בקי כדכתב בתחלת דבריו דהא רק זה הטעם מפורש בגמ', ובכל אופן טעם להוציא את שאינו בקי ודאי סגי טעם זה לבד להצריך שיחזיר הש"צ וכ"ש כשהיו אינם בקיאים, וא"כ נהי שבפחות מעשרה לא יוכלו לומר קדושה הי"ל לש"צ להחזיר בשביל האינם בקיאים התפלה עצמה בלא אמירת קדושה, אלא ודאי דהעברת ש"צ לפני התיבה להוציא את שאינו בקי נמי נחשב דבר שבקדושה אף אם היה אומר רק התפלה עצמה בלא קדושה וגם בלא קדיש

ט. טעם דבעינן עשרה דתפילה כעבודה שבמקדש

וא"כ הוא מטעם דבעצם הא איתא בירושלמי ברכות פ"ג ה"ג ר' יוסי ור' יודא בן פזי הוו מתיבין אמרו לא מסתברא בק"ש שיהא כל או"א משנן בפיו לא מסתברא בתפלה שיהא כל או"א מבקש רחמים על עצמו, והובא בר"ן לעיל מסוגיין, שלכן אינו יכול להוציא אחרים בק"ש ובתפלה וזה הטעם שייך אף למי שאינו בקי, ולכן לתקנת האינם בקיאים הוצרכו לתקן ענין תפלת ש"צ שבזה יתחשב כתפלת עצמו ממש, אף שאין להחשיב כאמר בעצמו מצד שומע כעונה דזה הא ליכא בתפלה דבעינן אומר בפיו ממש, אלא דהוא תקנה בעצם מצות התפלה שהוא כעבודה במקדש שנעשית ע"י כהנים שהם שלוחי דרחמנא ושלוחי דידן ומי שחייב הקרבן יוצא ידי חובתו, שכן הא איכא במצות תפלה גם ענין זה שהתפלה נקראת עבודה בקרא ולעבדו בכל לבבכם שנדרש מזה בספרי שזו תפלה מדכתיב בכל לבבכם, והובא זה ברמב"ם רפ"א מתפלה אמרו חכמים איזו היא עבודה שבלב זו תפלה, וגם הא אמר ריב"ל בברכות דף כ"ו דכנגד תמידין תקנום, ואף לריב"ח דאבות תקנום נמי מסיק הגמ' שאסמכינהו רבנן אקרבתות והוכיח מתפלת מוסף, ומכיון שתפלת הש"ץ הוא ממש כעבודה שהוא שליח לעבודה זו הוי זה ממילא דבר שבקדושה כל ברכות התפלה שלכן בעי עשרה דוקא אף בלא ענין הקדושה שתיקנו שיאמר הש"ץ ובלא ענין הקדיש

י. ולכן יוצאים עם שבשדות אף שאינם שומעים

ולפ"ז שפיר שייך שיצאו בתפלת הש"ץ אף אלו שבשדות אף דאינם בבי כנישתא ולא שומעין כלל, כיון דהוא שלוחם כעין כהן בעבודה שיוצאין כל ישראל בקרבן התמיד, וכן הוא בציבור הקבועין לביהכ"נ זה ששייך שיצאו אף אלו שבשדות, ואי משום דבעינן מעמדות ומשמע בתענית דף כ"ז שמעכבין את הקרבן, הרי איכא הציבור שממילא הם גם במקום מעמדות, וזהו הטעם שיוצאין אלו שבשדות אף דלא שמעי כלל, משום דעצם לצאת בתפלת אחר הא ליכא בתפלה אף בשמיעה ממש אלא שהוא ענין תקנה אחרת שמקיימין ע"י שלוחם כמו בעבודה הרי אין צורך לזה בשמיעה כלל, אבל מסתבר שהוא בידיעה ובהכוונה לצאת בשליחות של הש"ץ בתפלתו

Les mots du jour à apprendre :

Ont rendu	אַהְדוּר
Rendez	אַהְדוּרוּ
Rendre	אַהְדוּרִי

Bon Limoud sur Matmidim !

BIOGRAPHIES

ר' עובדיה מברטנורא - Bartenora

Rabbi Obadia Mibartenora est né dans la ville de Betinoro en Italie environ en 1440 et décède à Yeroushalaïm en 1510. Comptant parmi les élèves les plus importants du Mahari Kach, il fut une des Guedolim d'Italie de son époque. Il est nommé Rav de sa ville alors qu'il est encore relativement jeune. Après le décès de son épouse, il fait son Alya en 1486. Son voyage durera environ un an et demi, période durant laquelle il visitera entre autres les communautés juives de Rome et Naples en Italie, de Palerme en Sicile, d'Alexandrie et du Caire en Egypte et de Gaza, d'Hébron et de Bethléem en Israël. Il arrive en 1488 à Yeroushalaïm, où il est nommé pour diriger la Kehila, qu'il va renforcer énormément. Avec l'expulsion des Juifs d'Espagne en 1492, de nombreux Juifs s'établissent à Jérusalem et le Rav en devient aussi leur leader spirituel. Ces Juifs espagnols au niveau culturel bien plus élevé que la communauté locale, proposent un site pour l'édification d'une Yechiva, la première d'Israël depuis la disparition des académies talmudiques, un millénaire auparavant. Sollicitées par le Rav, les communautés juives d'Égypte et de Turquie contribuent considérablement à l'entretien de cette Yechiva. Sa réputation se répand dans tout l'Orient et il est reconnu comme une haute autorité rabbinique. Même la population musulmane l'appelle à juger des cas difficiles. Sa conscience scrupuleuse et sa profondeur morale sont particulièrement admirées. La décennie durant laquelle le Rav est à la tête de la communauté juive de Jérusalem voit une amélioration considérable de sa situation. Il réussit à établir des hôpitaux, des fonds de secours et autres institutions charitables.

Son commentaire sur la Mishna, publié à Venise en 1549, se base essentiellement sur les explications de Rachi et du Rambam, ainsi que du Rach Michantz. Dès sa publication, il devient le commentaire principal et incontournable de la Mishna. Le Tosfot Yom Tov et le Meleket Chlomo sont des commentaires eux-mêmes consacrés à développer celui du Rav Bartenora. Le Rav a écrit aussi le « **Amar Néké** », commentaire sur Rachi sur la Torah. Mais selon certaines opinions, c'est son neveu et élève qui l'aurait rédigé.

אגרות משה - Iguerot Moshé

Le Rav Moshé Feinstein est né à Uzda en Russie en 1895. Son père est le Rav David Feinstein, Rav de Uzdán et descendant de l'éminent Rabbi Yom Tov Lipman, auteur du Tosfot Yom Tov. Il étudie avec son père et aussi dans les Yeshivot de Sloutsk, Shklov et Amstislav, avant d'être nommé Rav de Lubań où il sert pendant seize ans. Sous la pression croissante du régime soviétique (qui confisque et détruit une de ses premières œuvres, y compris un commentaire sur le Yeroushalmi), il déménage avec sa famille à New York en 1936 où il demeure le reste de sa vie. À son arrivée, il devient le Rosh Yeshiva de la Yeshiva Metivtha Tifereth Yerushalaim. Plus tard, il établit une branche de la Yeshiva à Staten Island à New York, maintenant dirigée par son fils, le Rav Reuven Feinstein. Son autre fils, le Rav David Feinstein, dirige celle de Manhattan. Il préside l'Union des Rabbins orthodoxes des États-Unis et du Canada, ainsi que le Moetsset Gedolei HaTorah de l'Agoudat Israel des États-Unis des années 1960 jusqu'à sa mort. Il a également tenu un rôle de leadership pour le "Israël H'inoukh Atzmaï". Eminent talmudiste et décisionnaire, il est considéré par beaucoup comme le Gadol Hador aux États-Unis particulièrement, y compris par le Rav Yaakov Yisrael Kanievsky (le "Steipler"), le Rav Aharon Kotler, le Rav Yaakov Kamenetsky et le Rav Yossef Shalom Eliashiv, même si plusieurs d'entre eux sont bien plus âgés que lui.

La plus grande notoriété du Rav découle de toute une vie passée à répondre aux questions de Halakha qui lui ont été sans cesse posées par les Juifs du monde entier. Il écrit environ deux milliers de réponses dont la plupart sont liées à la pratique juive dans l'ère moderne. Le Iguerot Moshe est un responsa de huit volumes, étudié par toutes les sommités rabbiniques du monde entier.

Le Rav décède aux Etats-Unis le 23 mars 1986. On dit que ses funérailles en Israël furent les plus importantes depuis l'époque de la Mishna. On estime que 300 000 personnes ont participé à ses obsèques qui se sont tenues le jour de Chouchan Pourim 5746. Le Rav Shlomo Zalman Auerbach, qui est lui-même considéré comme un géant de la Torah, refuse de faire son éloge en disant: « Qui suis-je pour faire son éloge? « J'ai étudié ses livres, j'étais son talmid (élève) ».

Retrouvez d'autres auteurs en vous rendant sur le site

Liste des 47 Souguiot étudiées sur Matmidim

Souguiot de Brah'ot			Sougiot des H'aguim
1. Birkot Hatorah	17. Birkat Haguefen	33. Birkat Hagomel	8. Hanouka - emplacement de la Hanoukia
2. Choméa Kéoné	18. Natei Inchei	34. Birkat Hagomel (2)	44. Ner Ich oubeto
3. Arévout	19. Birkat Haréah'	37. Bal Tossif	45. Ner Ich oubeto (2)
4. Kavana dans le Chema	22. Les jus	38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit	16. Pourim – Michloah' Manot et Matanot Laevyonim
5. Position pour le Chema	23. Trima	39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli	20. Pessah – Biour H'amets
6. Méah Brah'ot	24. Pat Kisnin (1)	40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot	21. Sefirat Haomer
7. Amen Yetoma	25. Pat Kisnin (2)	41. Hatov Véhamétiv sur le vin	35. Roch Hachana – Les trois Livres
9. Les quantités pour les Brah'ot	26. Les Apéritifs	42. Cheva Brah'ot (1)	36. Soukot – Mitstaer
10. Les Brah'ot de consommation	27. Zimoun (1)	43. Cheva Brah'ot (2) – Panim	
11. Brah'a Chééina Tsrih'a	28. Zimoun (2)	H'adachot	
12. Ikar Vétafel	29. Zimoun (3)	46. Birkat Halevanah	
13. Mééin Chaloch	30. Zimoun (4)	47. H'azarat H'achats (1)	
14. Brah'a sur un interdit	31. Zimoun (5)		
15. Anigrone	32. Tefilat Haderekh		